

SUOMI ENNEN AUTONOMIAA

RUOTSI NOUSEE
SUURVALLAKSI

VAASAN POJAT VALLASSA

- ✦ Kustaa Vaasa kuoli 1560
- ✦ Kuninkaaksi hänen poikansa Eerik XIV
- ✦ Eerik vangitsi veljensä Juhanan
- ✦ Herttuakapina kukisti Eerikin vuonna 1568
  - Kuninkaaksi Juhana III
- ✦ Aloitti 25-vuotisen sodan Venäjää vastaan
  - ◆ Päättyi Täyssinän rauhaan 1595
  - Suomen alue laajeni

SIGISMUND KUNINKAANA

- ✦ Juhanan puoliso Puolasta (katolinen)
  - ◆ Poika Sigismund Puolan kuninkaaksi 1587
- ✦ 1592 Juhana kuoli, Sigismund Ruotsin kuninkaaksi
  - ◆ Oli edelleen myös Puolan kuningas, asui siellä
  - ◆ Katolinen, ruotsalaisille ”vierasmaalainen”
  - ◆ Ruotsia johti Kaarle (Kustaa Vaasan nuorin poika)
  - ◆ Suomen johtajana Klaus Fleming

NUIJASOTA 1596 -1597

- ✦ Suomen aateli uskollinen Sigismundille ja Flemingille
- ✦ Talonpojat taas vastustivat Flemingiä
  - ✦ Linnaleirirasitus
  - ✦ kapinamielialaa
- ✦ Kaarle halusi Suomen
  - yllytti kapinaan → Nuijasota
- ✦ Fleming kukisti kapinan, mutta kuoli jo samana vuonna

SIGISMUNDIN TAPPIO

✠ 1598 Kaarle valtasi Turun

◆ Suomen aateli valloitti sen pian takaisin

✠ 1599 Suomen ja Puolan hyökkäys Ruotsiin

→ Tappio ja vetäytyminen Suomeen

→ Kaarle hyökkäsi Suomeen

→ Sigismundin joukot kärsivät tappion

→ Suomen aateli kukistettiin (50 teloitettiin)

✠ 1600 Ruotsin kuninkaaksi nousi Kaarle IX

◆ Sigismund jäi Puolan kuninkaaksi

ITÄMEREN HERRUUS ?

✠ 1600-luvun alussa Itämeren rantavaltiot vaikeuksissa

- ◆ Venäjällä vallanperimyssodat
- ◆ Puola sidottuna useissa sodissa
- ◆ Tanska heikentynyt Ruotsin hyväksi

→ Ruotsi alkoi tavoitella johtoasemaa

KUSTAA II AADOLF

- ✦ Kustaa nousi valtaan 1611 isänsä kuoltua
- ✦ Alkoi kehittää Ruotsia, tavoitteena suurvalta
  - ◆ Hallinnon tehostaminen: Euroopan paras
  - ◆ Keskushallinto: ammattilaiset johtamaan
  - ◆ Paikallishallinnon ohjailu
- ✦ Neljä säätyä, myös talonpojilla oikeuksia
  - ◆ Osallistuminen valtiopäiville, valitusoikeus

LAAJENTUMISSODAT

✦ Rajasodat Venäjää vastaan

- ✦ Stolbovan rauha 1617
- ✦ Inkeri ja Käkisalmen lääni liitettiin Ruotsiin

✦ Baltian valloitus

- ✦ Altmarkin rauha 1629
- ✦ Itä-Preussin rannikko ja Liivinmaa Ruotsille
- ✦ Liivinmaa = nykyinen Viro ja Latvia
- ✦ Niiden ”kulta-aika” alkoi

RUOTSI-SUOMI 1595 JA 1617

ITÄMEREN SUURVALTA

- ✧ Hallitsijana 1611 – 1632 Kustaa II Aadolf
  - ◆ kuoli sodassa
- ✧ Kuningatar Kristiina 1632 vain 6-vuotias
  - ◆ Valtaneuvosto sijaishallitsijana 1632 – 1644
  - ◆ Vaasa-suvun viimeinen hallitsija 1644 – 1654
  - ◆ Kääntyi katolilaiseksi ja luopui kruunusta
- ✧ Saksassa 30-vuotinen uskonsota 1618 – 1648
  - ◆ Katolilaiset vastaan luterilaiset
  - ◆ Ruotsi liittyi sotaan 1630
- ✧ **Westfalenin rauha** 1648 sinetöi Ruotsin suurvalta-aseman
  - ◆ Etu-Pommeri ja Bremenin hiippakunta Ruotsille
- ✧ Roskilden rauha 1658: Skåne Tanskalta Ruotsille

RUOTSI-SUOMI 1617 JA 1660

